

N:o 7.

Ank. till Riksd. kansli den 25 maj 1887, kl. 11 f. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändring af 26 kap. 2 § byggningsbalken.

I 2 § af 26 kap. byggningsbalken stadgas bland annat: »I prestegård skall vara stufva med två kamrar, kök, brygghus med bakugn, bod med dubbel botten och loft, visthus, lada med tu golf och loga, fähus och stall, alle till den storlek, som särskildt der om stadgadt är. Dessa hus och ej flera, ega socknemän med tak och innaredet kyrkoherden färdiga antvarda, och vare han sedan skyldig, att hålla dem vid magt med egen kostnad. När de af ålder och bruk, och ej af prestens vanrykt förfalla; då skola socknemän dem bygga och bättra på deras kostnad, och må verke å prestebolets egor tagas, om der tillräckelig skog är.»

Från Andra Kammaren har lagutskottet fått emottaga två inom nämnda kammare väckta motioner, i hvilka föreslås ändring af anförda stadgande. I den ena af dessa motioner, n:o 4, anför herr *A. G. Jönsson* i Mårarp, med hvilken sex andra ledamöter af kammaren instämt:

»Utöfning af byggningsbalkens 26 kap. 2 §, i hvad den rör kyrkoherdes och socknemännens ömsesidiga skyldigheter vid byggnad och

underhåll af prestgårdshus, qvarstå, oaktadt den af 1885 års Riksdag beslutade förändring, otydligheter som ofta föranledt tvist emellan prest och socknemän, och icke sällan hafva de senare fått vidkännas såväl reparationer som nybyggnad, ändå lagens syfte ostridigt är att kyrkoherde skall med egen kostnad underhålla de hus, han nybyggda af socknemän emottagit, tills de af »ålder och bruk och ej af prestens vanrykt förfalla», då det åligger socknemän att dem nybygga. De orden »ålder och bruk» kunna dock lemna rum för en ganska godtycklig tolkning. Och svårt är i allmänhet att afgöra om »ålder och bruk» eller prestens vanrykt medfört behof af ombyggnad. Det behöfver jemväl klargöras att, om vissa detaljer af husen vore af »ålder och bruk» förfallna, icke derföre husen i sin helhet vore förfallna till att nybyggas. — Det har ofta händt att synemän till följd af lagens otydlighet ålagt socknemän att bekosta tillfälliga reparationer och sålunda alldeles befriat prest från de i denna § omnämnda skyldigheter. För att bibehålla och främja ett godt förhållande emellan prest och socknemän är det nödvändigt, att rättigheter och skyldigheter äro i lagen tydligt uttryckta, hvarföre jag vågar föreslå, att ofta nämnda § måtte erhålla en sådan lydelse, att lagrummets ursprungliga syfte, att socknemännen endast hafva skyldighet att bekosta fullständig nybyggnad men kyrkoherde att ombesörja husens underhåll, måtte blifva klart uttryckt.»

I den andra af ifrågavarande motioner, n:o 15, föreslår herr *O. Erickson* i Bjersby, »att Riksdagen måtte för sin del besluta sådan förändrad lydelse af 26 kap. 2 § byggningsbalken, att deraf tydligen framgår, att *underhållsskyldigheten* af de hus, hvilka det åligger församlingen att antvarda kyrkoherden färdiga, helt och hållet åligger kyrkoherden och endast *nybyggnadsskyldigheten* församlingen.»

Till stöd för sitt förslag åberopar herr *Erickson*, med hvilken två andra af kammarens ledamöter instämt, en af honom förut afgifven motion i ämnet (1887 A, n:o 162), hvaruti anföres:

»Enligt 26 kap. 2 § byggningsbalken är kyrkoherden skyldig att, sedan de hus, hvilka det åligger församlingen att antvarda honom färdiga, blifvit färdigbyggda, »hålla dem vid magt med egen kostnad». Men vidare stadgas i samma §, att, »när nämnda hus af ålder och bruk och ej af prestens vanrykt förfalla, då skola socknemännen dem bygga och *bättra* på deras kostnad». Dessa stadganden äro uppenbarligen stridande mot hvarandra; och att ett förtydligande af lagens mening härutinnan är af behofvet påkalladt framgår jemväl af den omständigheten, att tvister uppstått om hvem, kyrkoherden eller församlingen,

skyldigheten att bekosta vid syn befunna brister å ifrågavarande hus lagligen åläge».

Frågan om ändring eller förtydligande af ofvan anförda bestämmelser har redan vid flera föregående tillfällen dels fristående och dels i sammanhang med frågan om en ny, för hela riket gemensam ecklesiastik boställsordning varit föremål för Riksdagens pröfning. I skrifvelse af den 28 januari 1863 anhöllo rikets ständer, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för rikets ständer framlägga förslag till ecklesiastik boställsordning. I anledning häraf anbefalde Kongl. Maj:t den 13 februari 1863 kammarkollegium att utarbета och till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till förordning i den syftning, rikets ständers öfverförda skrifvelse närmare angåfve. Af kammarkollegium afgafs sådant förslag jemte underdånigt utlåtande den 30 mars 1865 och, på Kongl. Maj:ts befallning, efter åtskilliga myndigheters hörande, nytt utlåtande i ämnet den 29 april 1867.

Då någon ytterligare åtgärd i ärendet härefter ej af Kongl. Maj:t vidtogs, förnyade Riksdagen i skrifvelse den 10 maj 1876 rikets ständers förenämnda anhållan; och uppdrog Kongl. Maj:t i anledning häraf den 30 december 1876 åt särskild person att, efter granskning af kammarkollegii utlåtanden och förslag i ämnet, i den mån då mera förändrade förhållanden eller eljest förekomna anledningar dertill kunde föranleda, utarbета förslag till de jemkningar i författningsförslagets särskilda delar, som deraf kunde blifva en följd. Sedan på grund af nämnda uppdrag nytt förslag till författning rörande presterskapets boställen blifvit utarbetadt och aflemnadt till chefen för ecklesiastikdepartementet, erhöilo fyra personer uppdrag att jemte den, som utarbetat förslaget, deltaga i granskningen af detsamma; och afgåfvo desse fem komiterade den 28 mars 1879 ytterligare omarbetadt förslag till förordning angående presterskapets boställen med inledning och motiv, hvilket förslag finnes af trycket utgifvet. Öfver detta förslag, som innehåller fullständiga bestämmelser jemväl i nu ifrågavarande ämne, hafva åtskillige vederbörande blifvit hörde; och lärer proposition till Riksdagen med anledning af detsamma vara att i en snar framtid förvänta, möjligen redan vid nästa riksmöte.

Med afseende å hvad sålunda i ärendet förekommit synes det utskottet ej lämpligt, att Riksdagen nu företager till behandling ett

ämne, som ingår såsom en synnerligen vigtig del i meranämnda förslag, utan får utskottet hemställa,

att förevarande motioner icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 Maj 1887.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af herr *Carlheim-Gyllensköld*;

af herr *J. Anderson* i Tenhult:

»Då jag icke är belåten hvarken med motiveringen eller det beslut hvartill lagutskottet kommit, får jag anmäla min reservation.

Uti 2 § af 26 kap. byggningsbalken bestämmes hvilka hus socknemän skola å prestgård bygga, med hänvisning hvad storleken beträffar till hvad »särskildt derom stadgadt är» samt att, när dessa hus med tak och innanrede kyrkoherden färdiga antvardas, är han sedan skyldig hålla dem vid magt med egen kostnad, men när dessa hus af ålder och bruk och ej af prestens vanrykt förfalla, då skola socknemän dem bygga och bättra på deras kostnad. Tarfvar prestgård »*efter dess egor och lägenheter*» flera hus, bygge och uppehålle prest dem sjelf, eller gälde det som brister.

Den nu åberopade § samt innehållet af nedan intagna tvenne kongl. resolutioner gifva mig anledning antaga att, då ifrågavarande hus blifvit i fullgodt stånd till kyrkoherden öfverlemnade, är denne skyldig hålla dem vid magt till dess ombyggnad, större och ansenlig förbättring är behöflig.

De ladugårdshus, såsom loge, lador och boskapshus, som för prestboställets skörd äro behöfliga, anser jag med stöd af efterskrifna kongl. resolutioner böra af boställsinnehafvaren både byggas och under-

hållas, men der församlingen såsom tionde lemnar otröskad säd, lärer väl tiondeloge med 2 lador och boskapshus för utfodring af halmen efter tiondesäden åligger församlingen, derest ej vid skedda lönekonventioner församlingen vunnit befrielse.

Denna min uppfattning delas icke af dem, som förrätta af- och tillträdessyner och ekonomiska besigtningar å kyrkoherdeboställen inom den ort jag tillhör, emedan *alla* förbättringar, såväl stora som små, t. ex. sönderrifna tapeter, sönderslagna fönsterrutor, borttappade nycklar etc., åläggas församlingsboarne att iståndsätta, likasom de senare åläggas att bygga och underhålla loge med lador och boskapshus, som för boställets skörd äro behöfliga.

Då sålunda ofvan åberopade lagrum samt kongl. resolutioner sålunda om ens någon gång blifva tillämpade, och innehållet af de senare är föga känt samt ovilja från församlingarnes sida rätt ofta uttalas öfver de ofta återkommande reparationerna å pastorsboställets hus, har jag ansett att de lagstadganden, som nu finnas och som i förenämnda 2 § af 26 kap. byggningsabalken äro åberopade, jemte möjligen flera gällande bestämmelser, blifva till ett helt sammanförda, tydligt utvisande huru stor byggnadsskyldighet församlingarne verkligen åligger och, såsom följd deraf, hvilka reparationer och husbyggnader pastor sjelf bör utgöra, och därför har jag inom utskottet yrkat, att Riksdagen ville i underdånighet aflåta förnyad skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t.

De af mig här ofvan vidrörda tvenne kongl. resolutioner, som ännu ej äro upphäfd, äro af följande lydelse:

Afskrift.

Kongl. Maj:ts Nådiga Resolution och Förklaring uppå the allmänne Besvär, som thes trogne Undersåtare af Riksens Allmoge uti Sverige och Finland igenom theas utskickade Fullmächtige hafva vid thenna Riksdagen i underdånighet ingifva låtit. Gifven Stockholm i Råd-Cammaren den 1 Augusti 1727.

Såsom Allmogen i underdånighet begiär Kongl. Maj:ts nådiga utlåtelse om alntalet til längden och bredden af de 7 laga hus, som de i Prästegårdarne efter Kongl. Maj:ts på Allmogens Besvär vid 1720

åhrs Riksdag gifne nådige Resolution 41 § bör uppbyggja; så har Kongl. Maj:t sig häröfver således i nåder yttra velat, at thet första och andra huset bör bestå i en byggning, som är 26 alnar lång och 12 alnar bred inom knutarne med väggar, fyra alnar hög inuti.

På ena ändan af samma byggning kommer att blifva 2 Camrar, hvardera 6 alnar breda och 7 alnar långa, och mitt uti byggningen sätestugun à 12 alnar i längden och 9 alnar i bredden. Förstugun blir utan för sätestugun 3 alnar bred och 12 alnar lång; men på then andra ändan af byggningen blir kiöket, som svarar i storlek emot begge kamrarne, dock bör uti kiöket ingen bakugn vara utan allenast en kiökspis. Det tredje huset blir Brygghuset 10 alnar i fyrkant, med bakugn och kiökspis. Det fjerde skal vara en bod med dubbel botn och låft 8 alnar bred och 10 alnar lång. Femte visthuset 6 alnar bredt och 8 alnar långt utan låft. 6:te Ladan med tvenne gålf, och en loga mitt uti, kommer att *proportioneras efter tertial Tiondens storlek uti församlingen.**) 7:de Fähuset bör bestå af 9 alnar i bredden och 16 alnar i längden, alt inom knutarne räknat, och stallet af 6 spiltor inalles. These hus, men inga flere hvarken kiällare eller *lada för gårdsens gröda*, tilkommer Allmogen at å Prästebohlet byggja: och när the äro färdige med taak och all inreda, samt Prästenom väl lagade i hand levererade, så åligger det honom at draga försorg, thet de ej af vanryckt förderfvas, och likmätigt den 32 § uti 1681 åhrs Husesyns-Ordning them vid *macht hålla på egen bekostnad*: men tarfva husen mycken och ansenlig förbättring tå skola Sochnemännen alt hvad som behöfves, tilföra och på theras bekåstnad husen upbygja. Skulle Prästen behöfva flera hus än ofvan förmält är, så bör han them af egen bekåstnad byggja och underhålla. Och althenstund på somlige orter små Församlingar finnas, hvilka omöjeligen en sådan byggnad som nu föreskrefven är kunna åstadkomma, så skal vederbörande Landshöfdinge med Consistorio öfverläggja hvad byggnad bör bestås i the församlingar som äro under 30 mantal, Säteriërne oberäknade. Thesutan skal Allmogen ej eller varda skyldig att nu strax thenne byggnaden uppsättja theräst then ännu intet finnes utan efter handen, alt som then förra åbyggnaden förfaller, på thet sådant ej må lända them till allt för stor last: men hvad Prestegårdsbyggnad som Allmogen uti somlige orter genom conventioner sig åtagit åligger them att fullgiöra så vida de skiäligen theröfver sig icke besvära. Hvad Skåne och Halland angår så förblifver therstädes til vidare som härtills vanligt varit.

*) Kursiveringen gjord af reservanten.

Afskrift.

Kongl. Maj:ts Nådige Resolution och Förklaring uppå samtelige Presterskapets i Sverige och Finland vid Riksdagen År 1761 i underdånighet andragne allmänna Besvär och ansöknin-gar. Gifven Stockholm i Råd-Cammaren then 10 Augusti 1762.

§ 4.

Kongl. Maj:t finner i Nåder thet med Lag och billighet aldeles likmätigt, at, vid årliga byggnads skyldighetens utsättande å Prestebord, then icke bör uträknas efter alla husen, them inbegrepne, som Socknen tilkommer att bygga; utan bör then endast uträknas efter the hus och byggnader, som innehafvaren sjelf åligger at värkställa. Och althenstund Kongl. Maj:t, uppå Allmogens allmänna Besvär, år 1727 i Nåder resol-verat, til förekommande af egenvillighet å begge sidor, huru många hus, icke allenast til antalet, utan och til et vist mått eller alntal, För-samlingen åligger bygga; Altså och på thet vid den öfriga byggnaden, som af Presterne sielfve bör besörjas, *i lika måtto Lag och icke Doma-rens godtycke må äga rum*, vil Kongl. Maj:t härmedelst hafva följande före-skrifvet; Hvarvid dock the Landsorter i Riket undantagas, hvaräst, efter särskildt ingångne öfverenskommelser, Församlingarne, til sit Prester-skaps hjelp och understöd, all nödig byggnad vid Prestegårdarne sig åtagit.

I Mangården

1. En Källare af åtta alnars längd och sju alnars bredd.
2. En Drängstufva, innehållande sju alnar i längd och bredd inom knutarne.
3. Et Torkhus, eller så kallad Badstufva, tio alnar lång och åtta alnar bred, med sina behörige lafvar.

I Ladugården

4. Et Svinhus af 3:ne rum, åtta alnar långt och sex alnar bredt.
5. Et Vagnhus eller Redskapslider, tio alnar långt och åtta alnar bredt.
6. Hemligt hus efter beqvämligheten.
7. Et Fårhus med skulla, tio alnar långt och åtta alnar bredt.

8. *En Sädeslada med Loga och 2:ne gälf, lämpad efter nödtorften och gårdsbrukets storlek:*

Hvarvid dock the orter undantagas, ther Presten, efter gammal praxis och öfverenskommelse, äger frihet att betjena sig af tionde-ladan.

I fall och Boskapen ej rymmas skulle uti Socknens fähus, må Presten äfven bygga et sådant efter nödtorften äfven som thet och är nödigt, att i skoglösa orter, hvar någre af thesse hus äro sammanbygde, tå ett hus af tre väggar icke må casseras, när det nyttjar fjerde väggen af ett annat»;

samt af Herrar *Smedberg, H. Andersson* i Nöbbelöf, *F. Andersson* i Helgesta och *A. Svensson* i Lösen.

N:o 8.

Ank. till Riksd. kansli den 26 maj 1887, kl. 11 f. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om tillägg till 17 kap. 16 § rättegångsbalken.

Till lagutskottets handläggning har Andra Kammaren hänvisat en inom nämnda kammare af herr *E. Nyström* väckt motion (n:o 98), hvaruti motionären, under åberopande af hvad han i förut afgifna motioner (1885: n:o 122, 1886: n:o 128 och 1887 A: n:o 177) anfört föreslår, att Riksdagen måtte för sin del besluta följande tillägg till 17 kap. 16 § rättegångsbalken; »Vittnen, som ej kunna förmås att aflägga ed, skola i begge delomännens eller deras ombudsmäns närvaro denna försäkran afgifva: jag, N. N., afgifver härmed min högtidliga, upprigtiga och sannfärdiga förklaring och försäkran, att jag skall vittna och gifva tillkänna